

Небезпечний курс

Переконлива перемога прем'єр-міністерки Японії:
партія Такаїті виграла вибори завдяки правій риториці

В січні 2026 року, всього через 14 місяців після минулих виборів в нижню палату парламенту Японії, прем'єр-міністерка Санае Такаїті оголосила перевибори. В 2024 році її Ліберально-демократична партія (ЛДП) не отримала більшості, тож Такаїті з моменту вступу на посаду в жовтні 2025-го правила з мінімальною перевагою. Однак опитування показували її високу популярність, вона вирішила скористатись нагодою, і її розрахунок виправдався. На виборах 8 лютого 2026 року ЛДП отримала 316 з 465 місць – на 118 більше, ніж в 2024-му. Тепер ЛДП має двотретинну більшість в нижній палаті і може ухвалювати закони навіть без згоди верхньої палати. Крім того, 316 місць – рекорд для партії: з моменту свого заснування в 1955 році ЛДП ще ні разу не отримувала стільки мандатів. Навіть тих кандидатів, які були замішані не в одному корупційному скандалі і яких попередник Такаїті, Шигеру Ішиба, не визнавав, вона висунула, і вони виграли вибори в своїх округах.

*Передвиборча кампанія
була безпрецедентно
короткою, і нова сила не
мала часу як слід
заявити про себе*

Опозиція ж мусила змиритися з розгромною поразкою. В жовтні 2025 року партія середнього класу Комейто розірвала 25-річну коаліцію з ЛДП через правизну Такаїті і наблизилася до Конституційно-демократичної партії (КДП), найбільшої опозиційної партії. Після заяви Такаїті про розпуск парламенту ці партії оголосили про об'єднання під назвою «Центристський реформаторський альянс» (ЦРА). Однак передвиборча кампанія була безпрецедентно короткою, і нова сила не мала часу як слід заявити про себе. До того ж дискредитація партії через поширення діпфейків в японському інтернеті, де домінують праві сили, зробила свою справу. В результаті ЦРА отримала всього 49 місць – на 118 менше, ніж обидві колишні партії на минулих

виборах. З 289 прямих мандатів ця партія отримала лише сім (на минулих виборах – 104). Тобто опозиція фактично зазнала краху. З таким розподілом сил ефективна опозиційна діяльність навряд чи можлива.

Проте прем'єр-міністерка все-таки стикається з серйозними труднощами. Вирішальним для уряду Такаїті буде те, чи зможе він протидіяти зростанню вартості життя. Під час передвиборчої кампанії ЛДП слідом за опозиційними партіями обіцяла принаймні тимчасове зниження податку на продукти. Але з огляду на те, що Японія на другому місці після Судану за сумою боргу, реалізувати податкові пільги буде проблематично.

Самі вибори до нижньої палати коштували понад 85 мільярдів єн (близько пів мільярда євро). Крім того, уряд вже оголосив про підвищення податків для фінансування озброєння (за кілька минулих років Японія подвоїла оборонний бюджет).

Так само важко буде реалізувати вимогу обмеження імміграції. Зараз населення Японії скорочується приблизно на мільйон щороку. З 2010 року чисельність населення зменшилася з 125 до 120 мільйонів людей. Серед них три мільйони «іноземців» (осіб без японського паспорта) і близько мільйона корейців в третьому-четвертому поколінні. Іноземці виконують важливу роботу, наприклад, в сфері догляду, гастрономії, роздрібної торгівлі, сільського господарства, рибальства – всього того, без чого ніхто не захоче обходитися. Проте результати виборів свідчать про скептичне ставлення до імміграції. При цьому саме ЛДП за колишнього прем'єр-міністра Шиндзо Абе відкрила двері для трудових мігрантів, але Такаїті, яку вважають вихованкою Абе, мовчить про цей нюанс. Попри відкритість, багатьом трудовим мігрантам стало не вигідно їхати в Японію через падіння курсу єни. Більшість зараз приїждить з країн з низьким рівнем доходу, таких як В'єтнам, М'янма і Непал.

Падіння єни також негативно впливає на економіку і рівень життя населення. Прем'єр-міністерка недавно заявила, що слабкий курс єни є конкурентною перевагою для японських підприємств. Причина такої оцінки – те, що Такаїті дотримується політики Шиндзо Абе, який зробив слабку єну головним елементом своєї економічної політики, «Абеноміки». Для великих експортно-орієнтованих концернів, таких як Toyota або Sony, слабка єна справді вигідна. Але малим і середнім підприємствам, які залежать від імпорту сировини і постачають продукцію переважно великим концернам на внутрішньому ринку, ослаблення валюти створює неабиякі

проблеми.

Крім того, слабка ена – основний чинник зростання вартості життя. Близько двох третин харчових продуктів в Японії імпортовані, тому ціни на основні продукти, такі як хліб, м'ясо, риба та фрукти, сильно зросли. Також багатьом стали недоступні подорожі за кордон. На початку тисячоліття японці масово подорожували в Європу, тепер же сама Японія стала дешевим місцем відпочинку для європейців і північноамериканців, а також для сусідів. Зокрема, корейці в 2025 році були найбільшою групою туристів – майже 10 мільйонів. Всього Японію торік відвідало близько 40 млн людей, і уряд не відмовляється від мети сприяти розвитку туристичної галузі. Незважаючи на скарги на надмірний туризм, уряд прагне досягти 60 мільйонів відвідувачів на рік. Це явно суперечить антимиграційній риториці Такаїті та інших правих, але ця суперечність, схоже, мало турбує виборців. Багато хто погоджується з твердженням політиків, що становище японців в порівнянні з «іноземцями» невігідне. Незрозуміло, туристи чи іммігранти маються на увазі, але в результаті проблемою оголошують саме іммігрантів. Кабінет Такаїті анонсував посилення контролю над іноземцями, яких в Японії живе всього три мільйони. Власне, якщо поглянути на цифри, стає очевидно, що справжньою проблемою є не стільки іноземці, скільки одержимість правих темою імміграції.

На додачу до всього Такаїті мусить ще раз подумати, чи варто продовжувати провокаційну зовнішню політику. Незабаром після вступу на посаду глава уряду заявила, що криза навколо Тайваню може становити екзистенційну загрозу для Японії, що вимагатиме військового втручання з її боку. Згідно з опитуваннями, більшість населення поділяє жорстку позицію проти Китаю. Ця конфліктна поведінка, звичайно, підживляє певні націоналістичні рефлексії, але свідчить про втрату зв'язку з реальністю з огляду на військову та економічну залежність від зовнішньої торгівлі (Китай – найбільший торговельний партнер Японії).

*Якщо Китай вирішить
вести жорстку політику
проти Такаїті, під
загрозою може
опинитися не тільки
постачання
продовольства*

Якщо Китай вирішить вести жорстку політику проти Такаїті, під загрозою може опинитися не тільки постачання продовольства. Японія залежна від китайських рідкісноземельних елементів, що теж є фактором ризику. Навіть для охорони здоров'я існує небезпека: майже 100 відсотків сировини для багатьох антибіотиків походить з сусідньої країни. В разі перебоїв або затримки поставок медичне забезпечення

Японії може швидко розвалитися.

Звільнитися від цієї залежності складно. Ультраправа партія Сансейто хоч і вимагає, щоб Японія стала «незалежною» від імпортованих продуктів, але не пропонує, як цього досягти. Водночас дедалі більше японських фермерів покидають свої господарства, бо не можуть знайти наступників. Але такі партії, як партія Сансейто, теж не хочуть іноземної робочої сили, яка вже зараз відіграє важливу роль в сільському господарстві. Наслідок очевидний: депопуляція сільської місцевості і поява безлюдних сіл-примар.

Поки що єдиний козир Такаїті – зв'язки з Дональдом Трампом. Японський уряд назвав державний візит президента США в жовтні 2025 року «майже ідеальним». В Токіо схвалюють те, як Такаїті вдає сервільність, щоб вважатися надійним партнером США. Експресивна похвала Дональда Трампа на адресу Такаїті в промові перед американськими військами на авіаносці змусила прем'єрку підстрибнути від радості і водночас дуже яскраво проілюструвала стан японсько-американських відносин. Незадовго до виборів Трамп рекомендував японцям голосувати за Такаїті.

Найближчими роками все буде залежати від того, чи продовжать Сполучені Штати підтримувати Японію і чи буде Китай готовий домовлятися з провокативною главою уряду. Якщо Такаїті триматиме обраний курс на конфлікт, це призведе до втрати впливу в регіоні. Що, своєю чергою, ще більше погіршить умови життя як японців, так і іноземців.

Переклад з німецької Дар'ї Прусенко

Свен Заалер

Свен Заалер (Sven Saaler) – професор сучасної історії Японії в університеті Софії (Токіо) і керівник представництва Фонду ім. Фрідріха Еберта в Японії.

